

## Prelević: Etika u poslovanju u židovstvu jedna je od najvažnijih stvari

Pretraži ...



EKUMENA I ETIKA U POSLOVANJU

Etika u poslovanju u židovstvu jedna je od najvažnijih stvari. U Tori ima više od sto stihova koji govore direktno o tome. Dva su najvažnija. Jedan je o sudstvu, o poštenom sudstvu, a drugi o ne varanju na utezima (vagama), tj. tumači se u poslovanju. Traktat šabat u Talmudu kaže: kada čovjek ode na posljednji sud na nebu prvo pitanje je jesi li pošteno vodio poslove. Karakter čovječji upravo se formira kroz poslovne odnose. Postoji zabrana varanja riječima, zavodenja nekoga...Krađa je jedna od najgorih stvari (a prevara se smatra krađom) jer ne samo da čovjek ne smije uzeti nego ne smije ni pomisliti ni poželjeti nešto tuđega, istaknuo je za *poslovniFM* **Luciano Moše Prelević, glavni rabin Židovske općine Zagreb i Koordinacije židovskih općina u RH te vrhovni rabin Crne Gore.**

Mito (na hebrejskom *šohad*) dolazi od riječi *ehad* tj. jedan, jer ako ja vama dajem mito, mi postajemo jedno. A što se tiče radne etike, zakonodavstvo države Izrael puno je ugradilo odredbi o tome u svoj sustav. Pa na primjer, posebni tretman se vodi prema radnicima i radnika prema poslu. Ne govori se o pravima radnika već o obvezama gazde prema radniku, a plaća radnika ne smije *prenočiti* kod poslodavca, istaknuo je rabin Prelević u emisiji *Ekumena i etika u poslovanju*, koju uređuje i vodi Augustin Bašić.

U drugoj emisiji u sklopu projekta, bilo je riječ i o etici u poslovanju, dekalogu (Mojsijevih Deset Zapovijedi), o antisemitizmu, praštanju, međureligijskom dijalogu i o vjerskoj toleranciji.

Šalom alehem – mir s vama; Barohim micaim – blagoslov koji nas slušaju; Barohim haa-baim – dobro došli i blagoslov svima. To su bile prve riječi pozdrava našeg gosta, rabina Prelevića, još jednom ističući zlatno pravilo etike, pozivajući se na riječi rabina Akiva koji je tu misao protumačio kao: ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe, a osnov je ljubi sebe i poštuj druge. Jer svi smo

mi braća i sestre kao potomci Adama i Eve, istaknuo je uvodno. [https://www.mixcloud.com/widget/iframe/?feed=https%3A%2F%2Fwww.mixcloud.com%2FposlovniFM%2Fposlovni-fm-ekumena-i-etika-u-poslovanju-luciano-mo%25C5%25A1e-prelevi%25C4%2587%2F&hide\\_cover=1](https://www.mixcloud.com/widget/iframe/?feed=https%3A%2F%2Fwww.mixcloud.com%2FposlovniFM%2Fposlovni-fm-ekumena-i-etika-u-poslovanju-luciano-mo%25C5%25A1e-prelevi%25C4%2587%2F&hide_cover=1) **POSLOVNI-FM-EKUMENA-ETIKA-U-POSLOVANJU-Prelevic** (Desni klik – odaberite “save link as” ili “save target as”...) **Preuzmi**

Prema židovskom kalendaru nalazimo se u 5871. godini od stvaranja svijeta. A Dekalog (Deset Božjih zapovijedi) oblikovao današnju civilizaciju i prenio čovječanstvu Objavu. Koliko je današnji čovjek toga svjestan ali i zahvalan?, zapito je urednik

– Gledamo li kroz povijest, pa i danas, mnoge pojave kao što su antisemitizam, kao i odnosi prema židovskoj religiji i Bibliji, vidimo da današnji čovjek nije toga svjestan. Često pitam znanstvenike, intelektualce, ljude općenito pa i one osobe ljevičarskih pogleda koji govore o jednakosti ljudi, da ta jednakost dolazi iz te rečenice da smo svi potomci Adama. Svi imamo jednog zemaljskog oca. Bog je stvorio samo Adama, a ako je svemoguć, zašto nije stvorio Adama i Evu zajedno? Upravo zato jer imamo svi jednog zemaljskog oca, pa onda idemo dalje i kažemo „tko ubije jednog čovjeka, ubio je čitav svijet“. Dakle, čovječanstvo jednostavno nije svjesno toga (*misli se na Dekalog i Objavu*) i razlog je za pojave antisemitizma i za optužbu da smo ubili Isusa (bogoubojstvo). A Freud fantastično kaže: „*Ne mrze nas zato što smo ga ubili, nego zato što smo ga dali i nemajući razumijevanja da Isus tada nije umro na križu, da bi svi kršćani završili u paklu*“, ističe rabin. Dodaje kako bi trebali biti zahvalni Židovima, ali ljudi nisu svjesni toga dubokog značaja. Ako gledamo američki ustav Američki oci gledali su u Bibliju, a bili su to visoko religiozni protestanti, kojima je židovstvo bilo uzor za zajednicu, prisnažio je.

## Gradnja sinagoge u Zagrebu

Upitan o važnosti šabata za sljedbenike judaizma, rabin Prelević naglašava kako je šabat – subota – korijenski u riječi švita (obustava rada) . To nije dan nerada ili odmora kako se krivo prevodi, nego dan namjerne obustave rada, jer je Bog šest dana stvarao svijet, a sedmi je namjerno obustavio kreativno stvaranje.

– I mi na šabat imamo 39 grupa radnji koje su nekad Židovi održavali u vezi gradnje Hrama, jer Hram u Jeruzalemu je preslika čitava univerzuma, a to znači svijeta koji je Bog stvarao. S obzirom na to da je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku, znači da čovjek ima tu snagu i ideju stvaranja, a mi smo suautori stvaranja svijeta zajedno s Bogom. A Bog je ostavio nama ljudima da vodimo brigu o prirodi, uređenju u društvu, brigu o životinjama, a na šabat prekidajući tu radnju mi se sjećamo na tu obnovu i na ulogu koju imamo: jer sve te stvari i poslovna etika formiraju naše karaktere – naglasio je rabin.

O aktualnom stanju u Židovskoj oćini Zagreb i odnosu s državnim vlastima te zna li kada će početi gradnja sinagoge u Praškoj ulici u Zagrebu, odgovara kako je u odnosu s državom nekakva šutnja. Hrvatska bi 2023. godine trebala biti predsjednica IHRE (Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust), koji su dali definiciju o antisemitizmu. To je pak prihvatio i čitav svijet. Hrvatska je jedina zemlja Europske unije koja to nije potpisala, a želi biti predsjedavajuća – zabrinuto je kazao rabin Prelević.

– A što se tiče gradnje sinagoge, bit će sigurno, ali ne znam kada će se početi graditi. A postoji „Projekt sinagoga“. Nama ne treba sinagoga ranije veličine, jer tadašnja sinagoga je imala 1.300 mjesta, a Židova je bilo 12.000 jer su mnogi između 1939. i 1941. godine bježali iz Austrije i Njemačke, pa se proširilo na 2.300 sjedećih mjesta. No, nažalost, danas je u Zagrebu oko 1.000 Židova. U potresu je stradala zgrada u Palmotićevoj, a pomoć nemamo ni od koga..., pomalo tužno je kazao glavni rabin Židovske općine Zagreb.

## Djetinjstvo i mladost proveo u Splitu

Luciano Prelević, iako rođen u Zagrebu 1953. godine, djetinjstvo i mladost proveo je u Splitu, gdje je igrao vaterpolo za Mornar. Majka potječe iz splitske židovske obitelji Levi, a rabinov pradjed Mojsije Levi bio je rabin u Splitu početkom 20. stoljeća. Zbog oca, vojnog lica, često je selio po ondašnjoj državi, dio djetinjstva proveo je u Herceg Novom, zatim se preselio u Split, nakon čega je u Zagrebu završio studij građevinarstva. Od tad se uključuje u rad židovske općine, a na poticaj gospodina Pape, vanjskog rabina, prognanika iz Sarajeva, produbljuje svoje znanje o židovskoj vjeri i kulturi. Godine 2000-te odlukom vijeća ŽOZ-a postaje stipendist na rabinskim studijima u Jeruzalemu. A nakon diplome učitelja judaizma, upisao je i završio studij na ješivi Aish Ha Tora u Jeruzalemu gdje 2007. stječe zvanje rabina, a godine 2008. preuzima dužnost rabina u Židovskoj općini Zagreb i postaje prvi rabin. koji je proizašao iz hrvatske židovske zajednice nakon Drugog svjetskog rata.

Upitan o vjerskoj toleranciji, ocjenjuje kako se ona pomalo i sustavno širi i jača. Mislim da je zaživjela, ne vidim netoleranciju, iako ima manjih, marginalnih pojava, kazao je Prelević. Retorički je zapitao kako postići oprost i pomirenje?

– Prvo bi trebalo ići s istinom, sjesti i dogovoriti se, zajedno vidjeti kakva je bila naša prošlost, a to će ići teško. Ili pak jednostavno prošlost zaboraviti, a po meni je prošlost dobra ako možemo graditi budućnost. Jer današnje generacije nisu krive za događaje iz prošlosti, ali treba shvatiti da danas živimo u jednom istom svijetu, pa navodi primjer: kada su Židovi u Rusiji 1905. godine dobili pravo glasa, odlaze na savjet vodećemu rabinu Hafec Haimu s pitanjem za koga će glasati? Moramo glasati ne za onoga tko je dobar za nas, odgovorio je, nego za onoga tko je dobar za čitav svijet. A svi smo zapravo u istom čamcu, nastavlja Prelević, pritom slikovito to opisuje – ako je netko malo više iznad vode, a netko više u vodi, prijeti opasnost potonuća svima. Zato moramo izgraditi jedan zajednički život za naše potomke – sinove i unuke, a ne biti opterećen našim djedovima. A židovstvo upravo gleda na budućnost, zato i ne gradimo spomenike. Mi gradimo zajednicu koja će pomoći društvu, naglasio je.

Povijesno iskustvo odnosa prema Židovima je vrlo bremenito ne samo u Hrvatskoj. Koliko međureligijski dijalog, kao važna vrijednost ovog društva, može pripomoći u prihvaćanju drugih i drugačijih?

– Dijalog otvara vrata svemu, nitko od nas nije toliko drugačiji jer imamo iste korijene. Evo imamo jednu važnu osobu moralnog autoriteta, papu Franju, koji o tome stalno govori. Pratimo odnose papa nakon Drugog vatikanskog koncila prema Židovima: papa Ivan Pavao II za nas Židove je rekao da smo starija braća, papa Benedikt VI je isticao da smo očevi u religiji, a papa Franjo da smo korijen religije i da Židove ne treba obraćati jer već imaju svoj put u spasenje. To je revolucionarni potez. To je bila bomba u pozitivnom smislu riječi. Kod nas se malo i nimalo reagiralo na tu izjavu. Inače 36 puta se u židovstvu govori o strancu.

Sjećamo se da smo i mi bili stranac ili konvert na Sinaju. Svi smo počeli negdje i nitko se nije rodio svet. Svi mi potječemo od Adama i imat ćemo isti kraj u vječnom životu. Zato ga trebamo živjeti u radosti i suživotu – rekao je rabin.

Kao vrhovnog rabina Crne Gore, pitali smo ga kako vidi tamošnje međureligijske odnose i stanje u toj državi.

– U Crnoj Gori je stanje jako, jako teško i problematično. Odnosi su među pravoslavicima napeti. Mislim na odnose između SPC-a i crnogorske pravoslavne crkve. Država je s nama potpisala prvi ugovor, kao primjer drugima. Prvi put je registrirana i Srpska pravoslavna crkva kao vjerska zajednica, a vjerujem da će uskoro doći i do potpisivanja ugovora s državom. Sljedećih dana imamo susret s najvišim predstavnicima države i čelnicima tamošnjih vjerskih zajednica. Očekujem izvjesne pomake. Ranije, kada smo zvali Crnogorsku pravoslavnu crkvu na naše blagdane, ne bi se odazivali predstavnici SPC-a i obrnuto. Dosta je nategnuto... i nadam se da će se to riješiti, ipak je optimističan Prelević.

Na kraju razgovora, rabin Prelević poručio je: židovstvo je dosta praktično. Kao što je rekao rabin Akiva, najveće je pravilo židovstva: ljubi prema bližnjem svom, kao prema samom sebi, tj. brini se o drugome. Ali prvo čovjek mora naučiti voljeti sebe da bi se mogao brinuti o drugome, te da bi mogao stvarati blisko društvo. Na kraju krajeva svi smo mi jedna velika obitelj, istaknuo je zaključno razgovor za multimedijски portal [www.poslovniFM.com](http://www.poslovniFM.com) Luciano Moše Prelević, glavni rabin Židovske općine Zagreb i Koordinacije židovskih općina u RH te vrhovni rabin Crne Gore.

Autor: Augustin Bašić Foto: Darko Buković/Poslovni FM

**///** „Prema drugima trebamo postupati onako kako želimo da oni postupaju prema nama“, jedno je od glavnih načela „Deklaracije o svjetskoj etici“ prihvaćenoj na Svjetskom parlamentu religija u Chicagu devedesetih godina. To načelo lajtmotiv je niza emisija u sklopu projekta *Ekumena i etika u poslovanju*, koji priprema i uređuje Augustin Bašić na prvom multimedijском portalu PoslovniFM, a kojeg financijski podržava Agencija za elektroničke medije.

Objavljeno 23. srpnja 2021. Sva prava pridržana ©poslovniFM